

Gebakken Schotels	EUR	
Kalfsschnitzel (240 gram)	24,50	(גרם)
Kippenschnitzel	19,50	
Peperbiefstuk	24,50	(פפּר סטייק)
Kippenlever met Ui	19,50	ל
Kalfslever met Ui	19,50	ל
Beide Leverschotels niet aanbevolen!		ד העגל
		(ס)

Alle Hoofdschotels worden geserveerd met Salade en R...

JIGAL KRANT

De kosjere hamvraag Menukaart

Johannes van Dam heeft een opvolger. Ze heet Hiske Versprille en afgelopen weekend stond haar tweede restaurantrecensie in *Het Parool*. Ze gaf een 6-. Dat was in de tijd van Johannes een zware onvoldoende en je krijgt het idee dat ook Hiske minstens met loeiende ambulancesirenes een restaurant moet verlaten, wil ze een lager cijfer geven. In haar stukje beschrijft ze gerechten 'waaraan de wereld nooit had mogen worden blootgesteld', maar ze windt zich vooral op over de kaart. Die zat vol spelfouten: 'scholfillet' met een l te veel, 'cranberies' met een r te weinig, en 'sliptong', een visje dat problemen had met remmen. *Slip of the tongue* of niet, spelfouten op menukaarten, zo betoogt Hiske, zijn gemakzuchtig en lelijk. Ik ben het met haar eens. Een menukaart is het visitekaartje van de keuken. Als die vol spelfouten zit, dan zal de kok zich ook niet al te druk maken over de kwaliteit van zijn gerechten.

Het is te hopen dat deze mevrouw met haar scherpe rode pen minder belangstelling heeft voor kosjere restaurants dan haar Joodse voorganger, want dan kan ze blijven strepen. Het begint al aan de gevel. De restaurants presenteren zich als 'kosher.' Nu verschillen *Het Groene Boekje* en de stijlguides van het NIW van mening over het correcte aantal o's in ko(o)sjer, maar de j mag sowieso geen h zijn. Van samengestelde woorden hebben Joodse uitbaters ook geen kaas gegeten: 'half om' (Sal Meijer), 'aubergine salade,' 'pita brood' (Golan), 'soya saus', 'basilicum dressing', 'dorade filet' (H'Baron), 'avocado salade' (Hacarmel) en (oh dubbele horror) 'sausijzen broodje' (Pizza & Co).

Omdat er vraag naar is en hij geen man van principes is, maakt hij schotels die hij zelf niet te vreten vindt

Denk nou niet dat ik zo'n kommanekker ben, dat zou hypocriet zijn. Ik ben tenslotte degene die op Maimonides enige roem verwierf door ooit eens in één dictee krab met een p en vlees met een f te schrijven. Maar het wordt erger. De kosjere restaurants slagen erin om zelfs hun belangrijkste producten en gerechten onjuist te spellen. Broodje Meijer serveert 'osseworst' (+n), Hacarmel 'shawarma' (a=o, -w) en bij Pizza & Co gaat er 'mozarella' (+z) op de pizza. Dit laatste valt te lezen op een groot bord boven de toonbank. Was er nou echt niemand die even een woordenboek ter hand kon

nemen alvorens dat bord tamelijk permanent te laten bedrukken?

Het imposantste spellingfoutenfeestje komt op naam van Hacarmel. Ik vermoed bijna kwade opzet. Wat dacht je van Jemanitische soep (soep uit Jeman) of groetensoep (soep die vriendelijk gedag zegt)? Nog hilarischer is de kanttekening onder twee levergerechten. Het staat er echt: 'Beide leverschotels niet aanbevolen!' Het schijnt eerder dit jaar de Israëlische televisie te hebben gehaald. De Israëlische eigenaar vindt dat in Nederland de levers veel te rigoureuus worden gebrand bij het kosjer maken. Maar omdat er vraag naar is en hij geen man van principes is, maakt hij er schotels mee die hij zelf niet te vreten vindt.

Je kan ook een fles wijn bestellen bij Hacarmel. Heel bijzondere wijn. De altijd rode cabernet sauvignon is er volgens de kaart wit en de kurkdroge muscadet is er rode dessert wijn (sic!). Waarschijnlijk bedoelen ze muskaat, maar die is nog altijd wit en niet rood. Bacchus draait zich om in zijn graf.

Binnenkort opent het nieuwe restaurant Rimon zijn deuren. Initiatiefnemers zijn de eigenaren van Laromme, de bakkerij waar Ivriet de voertaal is. Ik bied me hierbij aan om de menukaart op spelfouten en andere rariteiten te checken, voor je het weet komt mevrouw Versprille een hapje eten. En wees gerust, het wordt een kosjer melkkostrestaurant, dus krap en flees staan straks niet op de kaart.

Tamarah Benima

Veilig en groots

Wat zou er veranderen als er een Derde Tempel zou zijn, ergens?

Wat voor Tempel zou ik willen hebben? De Eerste Tempel werd verwoest. De Tweede werd herbouwd, ontwijd door de bezetters, weer ingewijd met Chanoeka en uiteindelijk toch verwoest. We doen het nu tweeduizend jaar zonder. De christenen hebben het Tempeljodendom in de uiterlijke vorm in ere hersteld: hun bisschoppen, kardinalen en paus zien eruit als Aäron en zijn nakomelingen bij de uitoefening van hun priesterambt. De kathedralen zijn als Tempels bedoeld, compleet met altaar, lampen en wierook. De grote synagogen in Centraal-Europa die de allure hadden van Tempels – qua grootte, pracht en decorum – die werden gebouwd in de 19e en vroege 20e eeuw werden verwoest.

Stel dat we de opdracht kregen van de Eeuwige om een derde Tempel te bouwen (liever niet in Jeruzalem, wat mij betreft, die plek is te ingewikkeld), hoe zou hij er voor mij dan moeten uitzien? Met dak of zonder dak, of met een dak waardoor de hemel te zien zou zijn? Schitterend wit of met bonte kleuren? Simpel of overvloedig gedecoreerd? Een gebouw waarin alle culturele tradities en de geografische uitgestrektheid van het Joodse volk tot uitdrukking zouden komen? Zou het een plek van stilte moeten zijn of een plek waar alles en iedereen weer zou mogen komen, dus ook honden, zoals in de 17e eeuw in de Snoge? Zou het een gebouw moeten zijn met een fantastische akoestiek, zodat iedere fluistering overal te horen zou zijn of met een waardeloze akoestiek, omdat Joden hun mond nooit kunnen houden en je de gesprekken, grappen, begroetingen, steken onder water, aanwijzingen, *eitses*, nieuwtjes, zakelijke overeenkomsten en roddels juist niet overal zou willen opvangen?

Wat zou er veranderen als er een Derde Tempel zou zijn, ergens? De rabbijnen hebben ons weggehouden van die vragen door onze aandacht te richten op het licht. Hoe steek je het aan, waar, wanneer, hoeveel, wat mag je met dat licht doen, en wat niet? Dromen over een Derde Tempel kan ons alleen maar in de problemen brengen, een focus op het licht brengt de mens dichtert tot zichzelf, tot anderen, tot de wereld en tot de Eeuwige. Die focus is veilig en groots. *Chanoeka sameach*.